

Naar een nieuw stelsel voor de toegang tot en uitwisseling van gereguleerde energiedata

Waarom?

Netbeheer Nederland en Energie-Nederland hebben in mei 2019 een gezamenlijk traject opgezet om de bestaande regels en stelsel voor de toegang tot en uitwisseling van gereguleerde energiedata te hervormen. Belangrijke ontwikkelingen die hiervoor aanleiding gaven zijn:

- ➔ De nieuwe Europese Richtlijn voor de interne markt voor elektriciteit bevat nieuwe regels voor datamanagement waaronder regels voor toegang tot en uitwisseling van gereguleerde energiedata. In Nederland vindt de uitwerking hiervan plaats in de nieuwe Energiewet door EZK.
- ➔ De 'Visie datagovernance energie' van toezichthouder ACM bevat de wens te komen tot een herzien stelsel van gegevensuitwisseling, met (1) meer regie voor de eindafnemer, (2) bredere toegang tot relevante gegevens en (3) versterking van de kwaliteit de gegevensuitwisseling.
- ➔ Het verbeteren van de toegang - met toestemming van de eindafnemer - tot energiedata voor dienstverleners.

Vertegenwoordigers uit de energiemarkt (belangen-vertegenwoordigers van eindafnemers, leveranciers, andere bestaande en nieuwe marktrollen en dienstverleners, netbeheerders, EZK, ACM en AP) werken in een marktdialoog aan een breedgedragen concept voor de uitwisseling van gereguleerde energiegegevens. Dit zal ook fungeren als concrete implementatie van de stelselherziening die de Energiewet beoogt. Eind 2019 bereikten zij een principeakkoord over dit gezamenlijk concept en is het bekrachtigd door de besturen van Netbeheer Nederland en Energie-Nederland. Ook de deelnemers aan de brede marktdialoog stemmen in met deze resultaten.

Tien basisprincipes

De opzet van het nieuwe stelsel voor de uitwisseling van gereguleerde energiedata gaat uit van tien gezamenlijke basisprincipes:

1. **Eindafnemer centraal:** De eindafnemer krijgt de mogelijkheid zijn toestemmingen in te zien en te wijzigen, en wordt, indien gewenst en op basis van zijn individuele toestemming, in staat gesteld om zijn gegevens met derde partijen te delen
2. **Draagvlak:** Alle relevante partijen moeten besluiten voldoende dragen en rekening houden met de taken, rollen en verantwoordelijkheden van de partijen
3. **Gezamenlijk:** Netbeheerders zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor optimale en onafhankelijke marktfacilitering (beleid en uitvoering)
4. **Toegankelijkheid:** Partijen krijgen op gelijke voorwaarden toegang tot data op basis van toestemming klant of een wettelijk taak of een andere grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens
5. **Rollen en taken: Betrokkenen respecteren** wettelijke taken van de netbeheerders en de rollen van de verschillende marktpartijen en komen codes en sectorafspraken na

6. **Kosteneffectief/-efficiënt:** Het kostenefficiënte systeem zorgt voor optimale koppeling van bestanden zodat data maar één keer wordt opgeslagen bij de bron, 24x7 opvraagbaar is en voortbouwt op bestaande elementen
7. **Daadkrachtig:** De sector governance voorziet in snelle en effectieve besluitvormingstrajecten voor zowel spelregels en regelgeving als voor proces- en IT-aanpassingen
8. **Toekomstbestendig:** De markt dient in de toekomst zowel fysiek als digitaal, maximaal gefaciliteerd te worden
9. **Onafhankelijk:** Het systeem van governance en gegevensuitwisseling opereert objectief, transparant en faciliteert de markt in het kader van het maatschappelijk belang
10. **Kwaliteits- en servicenormen:** Voldoende waarborgen voor kwaliteit van data en processen; wensen marktpartijen worden adequaat opgevolgd tegen een maatschappelijk aanvaardbaar kostenniveau

Een toekomstbestendige data-uitwisseling

Met het opzetten van het nieuwe stelsel realiseren we een tweetal belangrijke veranderingen:

1. We voegen het kunnen delen van gegevens door eindafnemers met derde partijen toe aan de bestaande uitwisseling van gegevens voor de marktprocessen (switchen, alloceren, balanceren, etc.). Een belangrijk onderdeel hierbij is het inrichten van het op een juiste en efficiënte wijze verkrijgen van de toestemming van de eindafnemer, inclusief het beschikbaar stellen van een overzicht van door hem of haar verleende toestemmingen en het effectieve gebruik van deze toestemmingen.
2. We realiseren een open, transparant forum waarin de belanghebbenden van de gegevens met elkaar door middel van inhoudelijke afstemming met voorstellen voor verbeteringen komen ten behoeve van een goed functionerende energiemarkt.

Hiervoor is op cruciale punten borging in wetgeving vereist. We toetsen daarom continue of hetgeen we uitwerken en inrichten past binnen de huidige wetgeving én de uit te werken regelgeving in de Energiewet.

Concreter betekent dit dat we onderstaande onderwerpen opnieuw inrichten:

- Het beoogde concept gaat uit van decentrale opslag van de gegevens (in tegenstelling tot een centrale gegevens hub), waarbij bestaande gegevensbronnen bij de respectievelijke partijen behouden blijven. Zo blijven de netbeheerders verantwoordelijk voor de registers waarvoor ze de wettelijke beheertaak hebben (ongeacht dat zij deze gezamenlijk bij EDSN hebben ondergebracht).
- Deze decentrale gegevens worden uitgewisseld aan de hand van een centraal “generiek” afsprakenstelsel (in lijn met de Visie op gegevensdelen van EZK en andere lopende initiatieven gerelateerd aan gegevens uitwisseling), waarin afspraken staan over o.a. beheer, identificatie en authenticatie, berichtgeving, gegevensstandaarden, etcetera. Ter facilitering van de uitwisseling van gegevens worden een (beperkt) aantal IT-functionaliteiten centraal voorzien. Dit betreft onder meer een IT-component die de uitwisseling mogelijk maakt aan de hand van API’s (“digitale stekkerdoos”). Hiermee kunnen marktpartijen die deelnemen aan het afsprakenstelsel en zich commiteren aan de gestelde voorwaarden voor toegang en uitwisseling, de gewenste gegevens benaderen.
- Eindafnemers kunnen toestemming geven aan derde partijen om hun energiedata op te vragen. Door middel van identificatie en authenticatieprocessen, waarbij zij, afhankelijk van een risico-afweging, het juiste betrouwbaarheidsniveau hanteren, kunnen zij op basis van deze toestemming de juiste data aan de daartoe bevoegde partij verstrekken.

- Eindafnemers krijgen inzage in welke partijen toegang hebben tot hun gegevens, alsook wanneer en door wie hun gegevens opgevraagd werden (transacties). Deze toestemming en transacties worden decentraal opgeslagen (bij de dienstverlener en bij de bron). Centraal wordt alleen sleutel uitgifte en registratie geregeld, waarmee vervolgens de decentraal opgeslagen toestemmingen en transacties, wanneer gewenst, op een centrale plaats inzichtelijk gemaakt kunnen worden.
- In het afsprakenstelsel zal een Marktfaciliteringsforum (MFF) en een Beheerder van het Afspraken Stelsel (BAS) worden ingericht. Deze vervangen de huidige NEDU:
 - Het MFF is een breed overlegplatform waarin alle belanghebbende partijen die deel uitmaken van de energiemarkt en/of betrokken zijn bij de uitwisseling van gereguleerde energiedata kunnen deelnemen, mits ze deelnemer zijn aan het afsprakenstelsel. Het MFF valideert de voorstellen voor het verder uitwerken van bepaalde topics (i.e. aanpassingen aan de spelregels en markt- en gegevensuitwisselingsprocessen), en spreekt zich uit over de voorgestelde oplossing voor deze topics.
 - De BAS heeft een uitvoerende rol in het beheren van de IT-component die de uitwisseling van gereguleerde energiedata mogelijk maakt. Daarnaast is BAS eveneens verantwoordelijk voor het faciliteren & ondersteunen van het MFF en het coördineren van (sector)releases, én daarmee voor het beheren van het afsprakenstelsel. De BAS bestaat uit topic managers, een bureau, een directie en een onafhankelijke Raad van Toezicht. Organisatie en financiering van MFF en BAS is een taak van de gezamenlijke netbeheerders, met borging van (1) de onafhankelijkheid van BAS door een Raad van Toezicht en (2) het onafhankelijk zorgdragen voor de financiering middels wettelijke verankering.

Realisatie middels heldere werkwijze en goede en open samenwerking van markt en overheid

In het eerste kwartaal van 2020 is gezamenlijk een plan van aanpak opgesteld en geconsulteerd om het ontwikkelde concept te realiseren. Netbeheer Nederland, Energie-Nederland, VMNed, NEDU, de prijsvergelijkers, Techniek Nederland, VEMW en EZK zijn via vertegenwoordiging in de taskforce en/of de stuurgroep verantwoordelijk voor de uitvoering van het traject. Binnen het traject zijn inmiddels zes werkstromen gedefinieerd:

- Governance en werkwijze MFF en BAS
- Datadeelprocessen ontwerpen en inregelen
- Huidige systeemprocessen overzetten en aanvullen
- Implementatie en transitie
- Betrekken stakeholders, sector, toezichthouders
- (Afstemming met) Energiewet

De werkstroom Governance en werkwijze MFF & BAS is in mei 2020 gestart en de eerste deliverables worden in oktober 2020 verwacht. Doel is om de andere werkstromen nog voor de zomer van 2020 op te starten en het volledige traject inclusief implementatie binnen twee jaar af te ronden.

Een bredere vertegenwoordiging vanuit marktpartijen binnen de werkstromen zal, op basis van de benodigde expertise, de verdere uitwerking doen. Daarnaast blijft de succesvolle marktdialoog als klankbord bestaan en komt er binnenkort een nieuwsbrief.